

FİLM POSTERLERİNDE AĞACIN SEMBOLİK İŐLEVİ¹

Doç. Dr. Bahar SOĐUKKUYU²

ÖZET

Grafik tasarım ürünlerinden poster tasarımı, ticari, sosyal ve kültürel olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Film poster tasarımı ise kültürel poster türüne dâhildir. Film posterini, izleyiciye filmle ilgili bilgi vermenin yanı sıra içerdiği görsel ve yazılı unsurlarla izleyiciyi filmi izlemeye yönlendirmek, merak uyandırmak gibi işlevleri de taşımaktadır. Ağacın biyolojik bir canlı olarak birinci anlamının yanında, zaman içinde insanlar tarafından ona yüklenen çeşitli yan anlamlarıyla önemli bir sembol haline gelmiştir. En başta yerleşikliğin, köklülüğün, uzun yıllar var olmanın simgesi olarak ağaç, birçok sembolik anlam yüklemesiyle mitolojide, felsefede, ritüellerde, dini inançlarda yer almaktadır. Bu araştırmada, ağaç görselinin kullanıldığı film posterleri (Ahlat Ağacı, Bir Zamanlar Anadolu'da, Big Fish, Lemon Tree, Local Color, Under the Tree, Şeker Portakalı, The Tree) göstergebilimsel analiz yöntemiyle incelenecek, içerdiği anlamlar bakımından posterde yer alan ağacın sembolik işlevi sorgulanacaktır. Poster tasarımında kullanılan görsellerin doğrudan ve yan anlamları, tasarımda yer alan diğer unsurlarla ilişkisi üzerinden değerlendirilerek analiz gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, Poster, Ağaç, Sembolizm, Göstergebilim.

SYMBOLIC FUNCTION OF TREE IN FILM POSTERS

ABSTRACT

Poster design is one of the graphic design products and divided into three categories as commercial, social and cultural. Film poster design is included in the type of cultural poster. As well as providing the viewer with information about the film, the film poster carries functions such as directing the viewer to watch the film, and arousing curiosity by the visual and written elements it contains. In addition to the tree's first meaning as a biological being, it has become an important symbol with its various connotations imposed on by humans over time. First of all, as a symbol of existence, rootedness, existence for many years, the tree takes place in mythology, philosophy, rituals and religious beliefs with many symbolic meanings. In this research, film posters (The Wild Pear Tree, Once Upon A Time in Anatolia, Big Fish, Lemon Tree, Local Color, Under the Tree, My Sweet Orange Tree, The Tree) will be examined in semiotic analysis method and the symbolic function of the tree will be queried. The direct and semi-meaning of the visuals used in poster design will be evaluated by considering the relation with the other elements in the design.

Keywords: Graphic Design, Poster, Tree, Symbolism, Semiotics.

¹ Bu makale, 19-21 Nisan 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilen III. Uluslararası Multidisipliner Akademik Çalışmalar Sempozyumu'nda sunulan bildiriden genişletilmiştir.

² Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, baharsgky@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6962-946X

GİRİŞ

Ağaç için kullanılan sözcükler düşünüldüğünde en bilindik veya ilk akla gelenler şunlar olabilir: göz kamaştırıcı, ulu, heybetli, köklü, vb. Hermann Hesse 1984'te yayınladığı *Ağaçlar* kitabında, birçok betimlemelere yer verir. Birkaç tanesine yer vermek gerekirse: “vakur-uzakta, mağrur ve tek başına-körpe tomurcuklar-fısıltılı yapraklar-yemyeşil gençliği”.

Emre Becer, sembolizmle ilgili “Kısa sürede algılanan, ama uzun süre akılda kalan simgelere geniş anlamlar yüklenebilir” demektedir (Becer, 2002: 196). “Algılanan görüntü içeriği genellikle amaçlanan görüntü içeriğinden farklıdır. Basit resimler ve hatta semboller bile birçok farklı çağrışıma neden olabilir” (Akt. Pettersson, 1999: 2). “Semboller, ilk olarak MÖ 50.000 civarında erken mağaralarda ve taş duvarlarda resim ve oymalar olarak ve yaklaşık 11.000 yıl öncesine dayanan bir tarihte insanların ilk tasviri ile ortaya çıkmıştır” (Akt. Pettersson, 1999: 1). Tanımlara ve açıklamalara bakıldığında, sembolle ilgili ortak noktanın herhangi bir şeyin temsili olduğu, bu temsillerin birden fazla görüntüye ait olduğu, içinde bulunduğu topluma, kültüre göre farklı anlamlar içerdiği söylenebilir. Bu nedenle Pettersson sembollerin içerdiği çeşitli anlamların öğrenilmesi zorunluluğu üzerinde durmaktadır (Akt. Pettersson, 1999: 1).

Armstrong semboller aracılığıyla kültürler arası etkilenmeye değinmektedir: “Sembolik yapıtlar, onlara yaratan ve yayan elit kitlenin sosyal konumunu ve zihniyetini temsil eder. Egemen kültür diğer kültürleri, bilgi ve iletişimin aracı olan kendi sembolizmi ile tanımlanmaya zorlar” (Armstrong, 2007: 103). Ağacın başlı başına birincil anlamı, işleviyle insanlığın, dünyanın varlığını sürdürebilmesinin temel koşulu, vazgeçilmez yaşam kaynağıdır. İkincil yani kendisine yüklenen yan anlamları, çağrışımlar, göndermeler yoluyla mitolojide, felsefede, ritüellerde, dini inançlarda, edebiyatta, sanatın ve tasarımın her alanında yerini almıştır ve ağaçla ilgili temalar hala en çok işlenen temalar arasındadır. Yüzyıllardır güncelliğini yitirmemesinin en önemli nedenlerinden biri, ağacın dayanıklı, coğrafi olumsuzlukların önleyicisi, boyutlarının insan bedenine kıyasla daha büyük, uzun, mevsimlere, türlerine göre renk değişiklikleri, meyve vermesi, üretkenlik, bu bakımdan da hayat veren, sağlık veren olması gibi özelliklerinin olması ve bu özelliklerin yenilenerek devingen şekilde sürmesidir. İnsana zararının olmaması, sessizliği, durağanlığı birçok farklı duyguya dair dışavurumda yorumlamaları da beraberinde getirmektedir: İngiltere’de *hometown*, bizde *yurt*, *ana vatan*, kısacası *yuva* olarak nitelenen yer, yerinde durması, sabitliğinin yorumlanmasıdır. Sığınmak, sığınma yeri olarak görülmesi, bu anlamda başını yaslama sözü özellikle kullanılır. Benzer biçimde kökleri nedeniyle de aile, soy gibi kan bağının olduğu insan gruplarına da gönderme yapılmaktadır.

Ağacın tek başına kullanılması yalnızlığı, kendiyile baş başa kalma durumu, kendisiyle yüzleşme, kendisine odaklanma durumunu çağrıştırmaktadır. Yaşam, ölüm, iyilik, kötülük, bilgelik gibi anlamlar da ağaca yüklenmektedir. “Her zaman ilahi bir varlığın tezahürü olarak kabul edilen ağaç, cennetteki, dünyevi ve alt alemler arasındaki iletişimin bir sembolü olarak uzun zamandır saygı duyulan, yüce bir nesne olmuştur” (Impelluso, 2004: 16).

Hançerlioğlu Dünya İnançları Sözlüğü'nde, ilkel insanlarda ağaç tapımı, ağaçların bir ruhu olduğuna inanma ve onları kutsal sayma üzerinde durmaktadır:

“Ağaç da su ve toprak gibi, ilk insanlara yaşam döngüsünün (ölüp dirilme) simgesi olarak görünmüştü. Sümerler evreni ağaç biçiminde tasarlıyorlardı. Yahudiler de cennette bir hayat ağacı bulunduğuna inanırlar. Adem ve Havva bu ağacın meyvelerini yedikleri için cennetten kovulmuşlardır. Müslümanlar da buna benzer bir inançla cennette tuba ağacı bulunduğuna inanırlar ve hurma ağacını kutsal sayarlar. ... Yeni doğan çocuklar için dikilen ağaçlar, çocukla ağaç arasında, bir yazgı birliği kurmak içindi. Mezarlıklara ağaç dikme geleneği de ağaçların ruhların barınağı olması inancından doğmuştu. Antik Çağ'ın ünlü Yunan ve Roma mitolojileri de ağaç tanrılarıyla doludur. Ağaçlar, Yunanlılarla Romalılarda tanrıların barınakları sayılıyordu. Örneğin, Roma inançlarına göre, meşe ağacı Jüpiter'in, defne ağacı Apollon'un, zeytin ağacı Minerva'nın barınağıydı. Günümüzdeki ağaç bayramları da ilkelerin ağaç tapımından sürüp gelen bir gelenektir. İnsanoğlu ağaca, sağlamlık ve uzun yaşamından ötürü, gıpta ve saygıyla bakmıştır. Ağaçta kendini ve kendi yaşamını ülküleştirmiştir. Kimi inançlarda ağaç kesmenin günah sayılması da insan öldürmenin günah sayılmasıyla koşutludur” (Hançerlioğlu, 2004: 17).

Hall ve Clark ağacın geçmişten günümüze nasıl inançlar eşliğinde soyut kavramlarla ilişkilendirildiğini açıklamaktadır: İlk halklar arasında bir tanrının yaşadığı kutsal bir nesne olarak ağaca ibadet edildi. Yakın doğuda, bitkilerin verimliliğini arttırmayı amaçlayan toprak tanrıçası kültüyle ilişkilendirildi. Yakın doğuda, ayinleri ekinlerin doğurganlığını arttırmayı amaçlayan toprak tanrıçası kültü ile ilişkilendirilmiştir. Mevsimsel ölümü ve yenilenmesi ile dünyanın doğurganlığının dişi sembolü oldu (Hall & Clark, 1974). *Tree of Jesse / Jesse Tree (Jesse Ağacı)*; Orta Çağ'da başlayan çok eski bir Hristiyanlık geleneğidir. İsa'nın doğumu, Hristiyanlık hikâyesinin yaratılışı, hikâyelerin anlatımını kolaylaştırmak ve bir merkezde toplanmasını sağlamak amacıyla üretilmiş bir ağaçtır. Ağacın dalları yani hikâyeler çok olsa da gövde birdir. Yine ağacın kökleri düşünülürse dallansa da ağaç tektir. Tek vücutta birleşmek söz konusudur. *The “roots” of Christian faith* (Hristiyan inancının kökleri) ifadesi bu durumu ifade etmektedir.

Resim 1: Jesse Ağacı Minyatürü, Jacques de Besançon, Paris, 1485 dolayları. 43 neslin gösterimi. Altta Meryem'in doğumu ve çocukluğu

Tree of the knowledge of good and evil (İyinin ve kötünün bilgisi ağacı); Adem, *Adamah* (Hintçe *Aadmi*) “dünya” anlamına gelmektedir. Ayrıca bazı araştırmacılar Adem’i Asur dilindeki *Adam* “yapan, üreten” anlamıyla ilişkilendirmektedir. İbranice Havva *Havah* “kök”, *hayah* veya *hay*, hayat anlamına gelir. Adem ve Havva’nın Eden Bahçesi’ndeki hikayesi de İbrani geleneğindeki Prasnopanishad ve Mundakopanishad hikayesinden esinlenilerek oluşturulmuştur. Eski Ahit’e göre, Adem, yaratılışın altıncı gününde Tanrı tarafından yaratılan ilk insandır. Havva, doğmamış fakat Tanrı tarafından Adem’in karısı olarak yaratılan ilk kadındır (<https://www.booksfact.com/upanishads/adam-eve-story-originated-from-prasnopanishad-mundakopanishad.html>). Bilgelik ağacından yedikleri meyve ile bilinç kazanan Adem ve Havva hikayesinde ağaca yüklenen anlamda da görüldüğü gibi ağacın yücelik, insanın bilmediklerini barındırma özelliği dikkat çekmektedir.

Resim 2: Lucas Cranach the Elder (1472-1553), Adem ve Havva, 1526, Courtauld Galeri, Londra

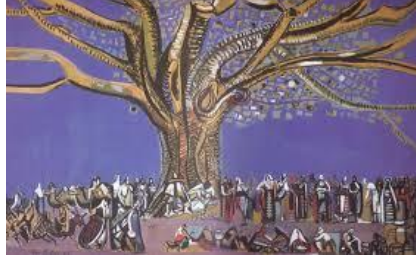
İslamiyet öncesi Türk sanatında Selçuklu Dönemi’nde üretilen Hayat Ağacı (palmiye) motifi dikkat çekmektedir (Sayım, <https://www.sanatin Yolculugu.com/hayat-agaci/>). 1271 yılına tarihlenen Sivas’ta yer alan Gök Medrese’den bir ayrıntı olan palmiye ağacı, nar çiçeği, kuş ve kartal simgesini de içermektedir. Sıcak mevsim, bolluk, özgürlük, güç gibi coğrafi, sosyal durumları simgeleyen bu ifadeler ağaç sembolü etrafında yani köklü, güçlü bir yapı etrafında biçimlendirilmiştir.

Resim 3: Selçuklu Dönemi İslamiyet Öncesi Türk Sanatı, Hayat Ağacı (1271), Gök Medrese, Sivas

Konstrüktif anlayışta resimler üreten Eren Eyüboğlu da Türk kadın figürlerinin yanı sıra ağaç betimlemelerine de resimlerinde yer vermiştir. Başlarda konstrüktif anlayışta çalışan ressam, sonraki dönemlerde yöresel, halk sanatları etkisi altında motifler çalışmıştır.

Ayrıca sağlam yapılu biçimlere özellikle yönelen sanatçı ağaç, motifler ve folklorik etkileri bir araya getirmiştir (<http://www.beyazart.com/sanatci/Eren-Ey%C3%BCbo%C4%9Flu>).

Resim 4: Eren Eyüboğlu Çalışması

Mitolojide de ağaç, sıklıkla toplumsal ilişkilere, mevsimsel geçişlere, hasada ve hayata, inanca dayalı ifade biçimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Gezgin de Sanatın Mitolojisi'nde Dionysos'la ilgili şu ifadeleri kullanmaktadır: “Dionysos, baharın gelişi ile ilişkilendirilir. Çünkü onun isimlerinden birisi Dendrites (yeni tomurcuklanan ağaç) idi. Ancak Dionysos genellikle asma ağacı ile sembolize edilir ve kutsal ağaç takviminde asma eylül anlamına geldiğinden bağ bozumuyla ilişkilendirilirdi. Şarap yapımının her bir evresi Dionysos şenliği olarak kutlanır ki yılda en az 4-5 kez tekrarlanırdı” (Gezgin, 2014: 106).

1. GRAFİK TASARIMDA AĞAÇ SEMBOLÜ

Ağacın sanatta, tasarımda uzun yıllardır sembolize edilmesini, insanların toprağı sahiplenme içgüdüleriyle ilişkilendirmek mümkündür. Peki grafik tasarımda ağaç sembolünün kullanılma nedenleri neler olabilir? Bunun için insanlığın geçmişten beri ağaca yükledikleri yukarıda da sözü edilen özellikler ve işlevler dikkate alınmalıdır.

Battistini ağaçla ilgili tanrıları ve sembolleri şu şekilde sıralamaktadır: Toprak Ana, Mesih, Meryem Ana, merdiven, dağ, Yeryüzü Cenneti, göksel şehir, bahçe, labirent, kaynak, haç/karşıtlık, güneş, ay, gezegenler, gökyüzü, toprak, hayat, ölüm, mikro ve makro kozmos, androjenlik (Androjenlik biyolojik cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi veya cinsel kimlik ile ilgili olarak ifade edilebilir), ilkel su, mengeneler, erdemler (Battistini, 2005: 248). Uzay-zaman içinde sınırlı yaşam süremizde kavramaya çalıştığımız evrenle ilgili yine Battistini ağaçla bir ilişki kurmaktadır: Kozmosun eksenini ve mistik merkezini ve yeraltındaki dünya (kökler), toprak (gövde) ve göksel boyut (yaprak ve dallar) arasındaki bağlantı unsurunu temsil etmektedir (Battistini, 2005: 248).

“Grafik sembollerin, sözel terimlerdeki gibi aynı soyutluk düzenindeki belirsizlikleri iletmesi amaçlanabilir. Bazı durumlarda grafiksel sembolleri görsel terimler olarak görebiliriz. Grafik semboller, bir genel bakış oluşturmak, bilgileri tanımlamak, pozisyonu göstermek/betimlemek, boyut ilişkilerini göstermek, veri tabanlarında dolaşmak, bütünsel bir bakış açısı sağlamak, bilgileri tanımak, bir kuruluşu, bir hizmeti veya bir ürünü temsil etmek, bilgi tedarik etmek, talimat vermek için kullanılabilir” (Pettersson, 1999: 8).

Resim 5: Grafik Tasarım Ürünlerinde Ağaç Sembolü (Ekslibris, logo, bayrak)

CARPE DIEM quam minimum credula postero (Günü yakala, yarına mümkün olduğunca az güven). Ağaç literatürde, kendisinden kitap elde edildiği için saygı duyulan bir canlı olarak sıklıkla ekslibris çalışmalarında betimlenmektedir. Tasarımda, baykuş imgesi, akıl, bilim, bilgelik sembolü olarak kullanılmaktadır. “Ayı sembolü ise; gücü, toprağı, savaşçılığı büyüklüğü simgeler. Ayı tırnağının ve pençelerinin koruyuculuğuna inanılır” (<https://www.haluking.com/berlin-ayisi/>). Timberland markasının kelime anlamı, ağaçlar ve çalılar ile kaplıdır arazidir (<https://www.mandatory.com/living/1304149-timberland-logo-explained-demystified>). Bu nedenle logoda oldukça sadeleştirilmiş bir sembol olarak ağaç imgesi yer almaktadır. Kanada bayrağında da beyaz zemin üzerinde kırmızı yaprak silüeti yer almaktadır. Doğrudan ağaç simgesi olmasa da yaprak, ağacın bir unsuru olarak kullanıldığı için örnek grafik tasarım ürünü olarak yerini almıştır. Bayrakta kullanılan bu yaprak, Akçaağaç yaprağının 11 uçlu şekilde oluşturulmuş betimlemesidir. Spar logosuna bakıldığında, Hollandaca “Spar” kelimesi “köknar” anlamına gelir ve en baştan köknar ağacı organizasyonu tanımlamak için sembol olarak kullanılmıştır. Hollandaca “Spaar” sözcüğü “Tasarruf” anlamına da gelir (<http://www.swspar.com/about/about-spar.php>). Bir alışveriş marketi olarak Spar, tasarruf edilebilen köklü bir firma olduklarını logoları ile anlatmayı tercih etmişlerdir. Görüldüğü üzere grafik tasarımda ağaç imgesi, sembolik ifade biçimleri olarak çeşitli düşünceleri tüketiciye iletebilmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI, YÖNTEMİ VE SINIRLILIKLARI

İlkel dönemlerden günümüz çağdaş yaşam biçimlerine kadar olan sürede insan topluluklarının her zaman ilgisini çekmiş olan ağaçların sembolik anlamları, mitoloji, inançlar, psikoloji, felsefe gibi alanlarda olduğu gibi edebiyat, sanat, tasarım gibi görsel ve sözlü olarak da ifade biçimlerine bürünmüştür. Ağaçların grafik tasarımın bir alanı olan poster tasarımında sembolleştirilerek kullanımı, çalışma kapsamında 8 film posterini -Ahlat Ağacı (2018), Under the Tree (2017), Şeker Portakalı (2012), Bir Zamanlar Anadolu’da (2011), The Tree (2010), Lemon Tree (2008), Local Color (2006), Big Fish (2003)- üzerinden karşılaştırmalı gösterge bilimsel analiz yöntemi ile incelenmektedir. İncelenen poster tasarımlarındaki ağaç sembolleri, geçmişten günümüze ağaca yüklenen yan anlamların hala kullanılıyor olduğunun birer kanıtı gibidir. Teknoloji ne kadar ilerlese, toplumlar dönüşse, farklı iletişim alanları keşfedilmiş olsa da birtakım sembolik ifade biçimleri, insanların hayatlarında önemini korumaya ve yüzyıllar geçse de aynı biçimde algılanmaya devam etmektedir.

3. BULGULAR

Gösteren, gösterenin iletişimdeki ses, biçim halidir. Bu nedenle ağaç imgesinin posterdeki kullanımını gösteren başlığı altında incelenmektedir.

Gösterilen, bir gösterenin zihinde oluşturduğu görsel hali olarak düşünüldüğünde ağaç imgesinin taşıdığı yan anlamlar bu çalışmada gösterilen olarak ele alınmıştır.

Tablo 1: Film Posterlerinde Yer Alan Ağacın Sembolik İşlevi

Film	Ağacın Niteliği (Gösteren)	Ağacın Sembolik İfadeleri (Gösterilen)
Ahlat Ağacı (2018)	Ahlat Ağacı	Ahlat ağacı, dayanıklılık, olgunluk, kökler, yaşam, aidiyet
Under the Tree (2017)	Yeşil yapraklı ağaç Siyah ve kırmızı karalama ağaç	Komşuların arasında geçen olaylı tartışmaların onları saflara ayırmış olmasının sebebi olarak ağaç sembolünün sayfanın ortasında yer alması Kafaları karışan, ilişkileri bir kördüğümüne dönen insanların kafalarının ağacın karalama/ kördüğüm şeklindeki yapraklarıyla birleşmesi, özdeşleşme
Şeker Portakalı (2012)	Portakal ağacı, bol meyveli ve yeşil yapraklı	Meyveleri üzerinde, taze, üretken ağaç, bilgelik, öğreten ve öğrenici ile ilişkilendirilmektedir.
Bir Zamanlar Anadolu'da (2011)	Alacakaranlıkta karartılı silüet biçiminde ağaç Bulutlu puslu havada ağacın dibinde kendisiyle baş başa figür	Katilin ifadesi ışığında ağacın etrafında toplanan filmin karakterlerinin (hakim, katil, doktor) bir kördüğümüne dönen cinayet vakasını çözmeye çalışması Yalnızlık, kendiyle yüzleşme, muhakeme etme (katil)
The Tree (2010)	Devasa ağaç	Yaşam ağacı, ölüm-yaşam arasında köprü, iletişim aracı, yerleşik yaşam, macera
Lemon Tree (2008)	Limon Ağacı	Bürokrasi ve sivil insanın çatışmasının, uluslararası gerginliklerin bir ağaç sembolü üzerinden işlenmesi, hiyerarşinin yerleşik huzurlu yaşamı tehdidi
Local Color (2006)	Büyük, yeşil yapraklı ağaç	İzlenimci anlayışta usta ve öğrenici ressam için model
Big Fish (2003)	Kuru dalları (yaprakları yeşermemiş) olan, üzeri kuşlarla dolu ağaç gövdeleri	Büyük ağacın çoklu dalları, yaşamı oluşturan hikayeleri çağırıştırır, ağacın gövdesinin oluşturduğu <i>Big Fish</i> yazısı hayatın kendisidir.

3.1. Ahlat Ağacı (2018)

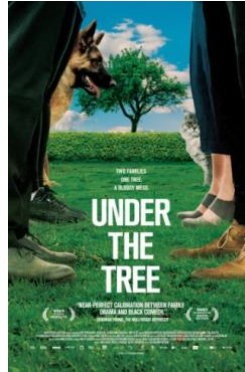

Resim 6: Ahlat Ağacı Film Posterini

Ahlat Ağacı filminde (2018), Sinan adlı baş karakterin etrafını kuşatan değer yargılarıyla olan mücadelesini konu alan film (https://www.youtube.com/watch?v=8z_dMCS680o, 21.13), Çanakkale'nin Çan ilçesinde ve civar köylerinde çekilmiştir. Posterde üç portre ve bir ağaç görülmektedir. Bir ağaç simgesi birçok kültürde farklı anlamlar taşımaktadır: bilgi, bilgelik, aydınlanma, yaşam, yaşamın sırrı, yaşam veren gibi. Ağaç simgesi gibi toprak görüntüsü de Ahlat Ağacı'nın posterinde ve Nuri Bilge Ceylan'ın diğer film posterlerinde kullanılmaktadır. Ahlat ağacı isminin çağrışımları şu şekilde sıralanabilir ve filmin temasıyla ve hatta başrol karakteriyle ilişkilendirilebilir: Ahlat ağacının, kurak bölgelerde bulunan, kurak havaya veya hava kirliliğine karşı dayanıklı bir ağaç olması. Ahlat meyvesinin bir diğer adı da yaban meyvesidir. Tüketilmesi için biraz bekletilmesi yani olgunlaşması gereken meyve, bu aşamada başroldeki karakterle ilişkilendirilebilir.

Posterde düz abartısız okunaklı bir yazı karakteri kullanılmıştır. Yazıların hiyerarşik sıralaması, filmin ismi, yönetmenin ismi, oyuncuların ismi, filmin sinemalarda gösterim tarihi ve diğer bilgiler olarak düzenlenmiştir. Ayrıca Cannes Film Festivali'nde aday olduğu da posterin üstünde belirtilmiştir.

3.2. Under The Tree / Ağacın Altında (2017)

Resim 7: Under The Tree (Ağacın Altında) Film Posterini

Under The Tree (2017) filminin konusu özetle şu şekildedir: Baldwin ve Inga'nın komşuları, arka bahçedeki bir ağacın güneşlenme terasına gölge düşürdüğünden şikayet ederler. Banliyölerdeki komşular arasındaki tipik bir tartışma daha sonra beklenmedik ve şiddetli bir şekilde kontrolden çıkar (imdb.com). Filmin posterinin merkezinde ağaç imgesi ve filmin ismi yer almaktadır. Simetrik tasarım düzenine sahip posterde yan taraflarda filmde yer alan iki komşu aile yer almaktadır. Zıt kutup olan ve tartışmanın odak noktası olan ağaç imgesi tam ortada yerini almıştır.

3.3. Şeker Portakalı (2012)

Resim 8: Şeker Portakalı Film Posterini

Şeker Portakalı (2012), José Mauro de Vasconcelos'un (Caco Ciocler) bitmiş romanının bir baskısını eline almasıyla başlamaktadır. Yazarın anılarına geri dönüşlerle hikayenin anlatıldığı filmde, 8 yaşındaki bir çocuk Zezé (João Guilherme Avila), alkolik olan babası (Eduardo Dascar) ve çalışan annesi (Fernanda Vianna) yer almaktadır. Maddi sıkıntılar nedeniyle taşındıkları yeni evde bir portakal ağacı bulan Zezé, onunla her gün konuşmaya başlar. Zezé, Manoel Valadares'in aracının tamponuna binmeye çalışırken yakalandıktan sonra aralarında bir arkadaşlık doğar ve sonrasında film onların diyalogları üzerinden, hatta Zezé'nin hayal dünyası üzerinden ilerler (imdb.com). Portakal ağacı sıcak iklim seven bir ağaçtır. Nemli ve sıcak ortamda portakallar yetişmektedir. Kitabın yazıldığı ülke olan Portekiz de sıcak iklim ülkesidir. Poster tasarımına bakıldığında güneşli sıcak hava atmosferi fark edilir. Portakal ağacının bol meyveli, bol yapraklı olduğu görülmektedir. Bu verimliliği, Zezé'nin hayal dünyasının oldukça geniş olması, üretken bir yapıya sahip olması ile ilişkilendirmek mümkündür. Bu posterde de simetrik bir düzende ağaç, toprak, filmin ismi ve filmle ilgili diğer bilgiler yer almaktadır. Sadece Zezé'nin kurallara uymaması, sorgulaması gibi özellikleri nedeniyle posterde simetriyi bozan unsur olarak yer aldığı söylenebilir. Şeker Portakalı yazısı ise bir çocuğun bakış açısından yola çıkılarak oluşturulmuş biçimde beyaz tebeşirle yazılmıştır.

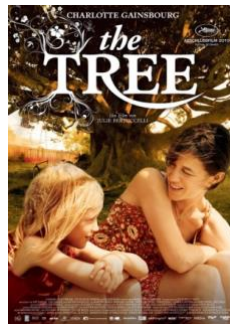
3.4. Bir Zamanlar Anadolu'da (2011)

Resim 9: Bir Zamanlar Anadolu'da Film Posteri

Bir Zamanlar Anadolu'da (2011), Nuri Bilge Ceylan filmlerinde iyi kötü dengesi, ne kime göre ne kadar etik veya değil, bu tarz konular sürekli işlenmektedir. Kasaba bürokrasisi, kasaba ahlakı, memurlar dünyası, insan doğasının normal şartlarda görülemeyeceği bazı psikolojik özelliklerin gözler önüne serildiği film, Cannes Film Festivali'nde Jüri Özel Ödülü'nü almaya hak kazanmıştır. Bu filme ait iki poster görseli üzerinden değerlendirme yapmak gerekirse, bir posterde alışlagelmiş bir düzen söz konusudur. Filmdeki başkarakterlerin portreleri üstte yer almaktadır. Katilin itirafta bulunduğu olay alanı olan ağacın altında toplanan kişiler ve ağaç imgesi birer silüet biçiminde altın sarısı zemin üzerinde bulunmaktadır. Gün batımı, Anadolu topraklarında bu şekilde altın sarısı olarak görülmektedir. Tıpkı Şeker Portakalı'nda olduğu gibi Bir Zamanlar Anadolu'da filminin posterinde de hikâyenin geçtiği coğrafyaya dair ipuçları bulmak mümkündür. Diğer postere baktığımızda ise bulutlu hava, ağaç silüeti ve katilin yalnız başına ayakta durduğu görülmektedir. Burada katil kendisiyle iç hesaplaşma halinde gibidir. Bulutlu, puslu hava Nuri Bilge Ceylan'ın posterlerinin genel özelliğidir. Sarı otlar bu ikinci posterde de görülmektedir. Ağaç imgesi iki posterde de tam merkezde yer almaktadır. İki posterde de simetrik yerleşim planı kullanılmıştır. İki posterdeki ağacın hemen arkasında ışık bir hare gibi yer almaktadır. Bir Zamanlar Anadolu'da film posterlerinde ağacı, iyilik/kötülük, yaşam/ölüm anlamlarıyla bağdaştırmak mümkündür. Bir yaşayan (katil) ve bir ölü (toprağın altında) yer almaktadır. Ayrıca ağacın ululuğu, canlılığın çaresizce düşüncelere dalmış olması ve ağacın altında günah çıkarırcasına yer alması da bir diğer ifade biçimi olarak düşünülebilir.

3.5. The Tree / Ağaç (2010)

Resim 10: The Tree (Ağaç) Film Posteri

Avustralyalı yazar Judy Pascoe'nin ilk romanı *Our Father Who Art in the Tree*'nin (Ağaçta Sanat Yapan Babamız) uyarlaması olan *The Tree* filmi (2010), eşinin beklenmeyen ölümünden sonra 4 çocuğuyla tek başına kalan bir kadının yaşam mücadelesi ve özellikle ağaç aracılığıyla babasıyla iletişim kurabildiğini söyleyen 8 yaşındaki kızı ekseninde ilerlemektedir (imdb.com). Filmin merkezinde evin hemen yanındaki çocukların en sevdiği oyun alanı olan devasa incir ağacı yer almaktadır. Bu ağaç, büyüklüğü nedeniyle mahalle sakinleri tarafından evlerine zarar verme ihtimali olan bir tehdit unsuru olarak görülmekte ve yıkılması istenmektedir. Ama diğer yandan Simone, babasıyla iletişiminin yok olmaması için ağacın yıkılmasını istememektedir. Filmdeki ağaç, gerçek dünya ve inançlarda çeşitli biçimde yerini almış ölümden sonraki hayat arasında bir köprü olması bakımından, devasılığı gücüne karşı konulamaması bakımından da ulu, insanüstü bir canlı olarak filmde betimlenmektedir. Posterde de görüldüğü gibi ağaç, ancak yarısı görünecek şekilde yer almaktadır.

3.6. Lemon Tree / Limon Ağacı (2008)

Resim 11: Lemon Tree (Limon Ağacı) Film Posterleri

Lemon Tree (2008), Filistinli dul bir kadın ve İsrail Savunma Bakanı ve ailesinin komşu olduğu, bahçelerinin sınırının ülke sınırını anımsatan bir simgeleştirme ile işlendiği bir filmidir. İsrail Savunma Bakanı'nın eşi ve Filistinli dul kadın arasındaki sıcak diyalog üzerinden ilerleyen filmin bir posterinde de iki kadının bel hizasından portresi yer almaktadır. İki kadının ortasında da Filistin ve İsrail duvarının birleşim noktalarından birinden çıkan limon ağacı illüstrasyonu yer almaktadır. Limon ağacında yer alan tek sarı limon ise gri, soğuk sınır duvarının üzerinde bir zıtlık oluşturmaktadır. Kadınların gülümseyen sıcak bakışları da bu gri soğuk duvarı yok etmek istercesine posterin merkezindedir. Limon, sıcak yüz ifadesi ve sarı Lemon Tree (Limon Ağacı) yazısı posterde ilk dikkat çeken noktadır. Diğer posterde ise gri duvar çatlağında yer alan limon ağacı ve sarı limon illüstrasyonu, sarı Lemon Tree (Limon Ağacı) yazısı yer almaktadır. Burada ağaç, kendi varlığının ötesinde birebir insani ilişkilerin sıcaklığıyla bütünleştirilerek küresel savaş, siyasi tartışmaların karşısında yer almaktadır.

3.7. Local Color / Yerel Renk (2006)

Resim 12: Local Color Film Posteri

Local Color (2006) filmindeki ağaçla ilgili “Ağaçlar insanlar gibidir.”, “Ağaçlar yamaçlarda dans eden çıplak insanlar gibidir.” sözlerine bakıldığında, ağaç ve insanın birer canlı olarak ilişkilendirildiği, ağacın kişiselleştirildiği görülmektedir. Filmin konusu şu şekildedir:

1974’te New York’un Port Chester banliyösünde, John Talia adında istekli bir genç sanatçının yeteneklerini anlamayan, derin, güvensiz babasıyla sıkıntılı bir ilişkisi vardır. John, Rus ressam Nicoli Seroff’un yakınlarda yaşadığını öğrenir ve kahramanını ziyaret etmeye karar verir. John yıllar önce karısı Anya’nın kaybı için hala yas tutan, acılı bir alkolik ihtiyar bulur, ancak ustalıkla başarılı bir şekilde arkadaş olur. Nicoli, yaz boyunca Pennsylvania’daki kırsal bölgelere gittiğinde, John’a nasıl resim yapılacağını öğretmek için kendisiyle birlikte gelmesini teklif eder. Tatilleri sırasında, Nicoli ve John arasındaki öğretmen-öğrenci ilişkisi, kişisel yaşamlarını iyileştirir. John engelli okulunu ziyaretleri sırasında öğretmendeki sanatın hala canlı olduğunu anlar. Nicoli yalnızca mevcut eğilimlerinden nefret etmektedir. Birlikte birbirlerine paha biçilmez bir hediye verirler. Çocuk dünyayı efendinin gözünden görmeyi öğrenir. Üstat, masumiyetin gözünden hayatı tekrar görmeyi öğrenir. Bu hikaye gerçek bir yaşam deneyimine dayanıyor (imdb.com).

Film posterinde ağacın simetrik kompozisyonda, tasarım alanının dikey olarak ortasında, yatay olarak ise 3/1 kompozisyon anlayışına göre alta yakın olarak ressam ve öğrencisi ile birlikte konumlandığı görülmektedir. Toprak açık yeşil yani taze otlarla kaplı ve ağaç da yeterince yaprakla kaplı yani verimli şekilde yer almaktadır. Açık renkli hava atmosferi, bulutlar yaz mevsiminde olduklarını göstermektedir. Film posterinde yazılar da simetrik kompozisyona uygun olarak yerleştirilmiştir. Burada ağaç, başlı başına bir canlı olarak hayran olunan, günün her anında ayrı güzelliğe sahip olması nedeniyle ressam ve öğrencisi tarafından sıklıkla incelenen ve resmedilen bir canlıdır. Ağacın estetik yanının sıklıkla işlendiği filmde, ağacın kendisi ve tuval üzerindeki betimlemelerini izleyici gözlemleyebilmektedir.

3.8. Big Fish / Büyük Balık (2003)

Resim 13: Big Fish Film Posteri

Tim Burton'ın yönettiği film *Big Fish* (2003), sinirli bir oğlun, ölen babasının hayatındaki kurgu gerçeğini belirlemeye çalışması üzerine kurgulanmıştır. “An adventure, as big as life itself” (Hayatın kendisi kadar büyük bir macera) filmin sloganıdır. Filmin yazısı, üzerindeki ağaç dallarına bağlı ağaç gövdeleri olarak oluşturulmuş bir illüstrasyondur. Ağacın köklü, büyük, ulu oluşu, gövdesindeki dalların çokluğu yaşamın bütünüyle ağacın ilişkilendirilmesi ile sembolleştirilmiştir. İnsan figürünün küçük oluşu yazının ve ağacın tam ortasında, bir patika yolda ilerlemesi, yaşamın uzun, belirsiz, maceralarla dolu olduğuna göndermede bulunmaktadır. Bunu da filminden alıntılarla temellendirmek mümkündür: “Yaşı ilerledikçe insanın algılaması değişir.”, “Kader, döner dolaşır insanı gafil avlar.”...

SONUÇ

2018-2003 yılları arasında gösterime girmiş filmlerin poster tasarımlarının -Ahlat Ağacı (2018), Under the Tree (2017), Şeker Portakalı (2012), Bir Zamanlar Anadolu'da (2011), The Tree (2010), Lemon Tree (2008), Local Color (2006), Big Fish (2003)- ortak özelliği, tasarım alanında ağaç imgesine yer verilmiş olmasıdır. Bu filmlerin temalarında dolaylı veya doğrudan ağaçla bir bağlantı söz konusudur. Ahlat Ağacı, Under the Tree, Şeker Portakalı, The Tree, Lemon Tree filmlerinin isimlerinde ağaç kelimesi ve meyve ismi geçmektedir. Bir Zamanlar Anadolu'da, Local Color ve Big Fish (Büyük Balık) filmlerinde doğrudan isimde yer almamakta ancak film boyunca ağaçla ilişkili şekilde hikaye ilerlemektedir. Ağacın doğal bir nesne olması nedeniyle doğaya dair doğrudan bağlantı ve yaşam, ölüm, yalnızlık, bilgelik, karşıtlık gibi dolaylı bağlantılar film temalarında görülmektedir.

Sanatta ve grafik tasarımda sembolizm, birbirinden farklı işlevler taşıyabilmektedir. Resim sanatında sembolik unsurlar izleyicinin yorumuna bırakılıp ipuçlarını toplamaları için onlara resmi uzun süre izlemeleri için fırsat verilirken, grafik tasarımın böyle bir şansı bulunmamaktadır. Bir iletişim aracı olarak grafik tasarım ürünü, izleyiciye vermek istediği mesajı birkaç saniye içinde iletmekle yükümlüdür. Araştırma kapsamında incelenen poster tasarımlarında da ağaç sembolünün ağaç imgesi biçimiyle sayfanın tam ortasında yer alması dikkat çekmektedir. Bu nedenle kompozisyonda hiyerarşik bakımdan önce ağaç imgesi daha sonra diğer unsurlar dikkat çekmektedir.

Filmlerde işlenen temalar farklı olsa da ağacın çeşitli sembolik anlamlarının kullanıldığı görülmektedir. Ahlat Ağacı'nda olgunlaşma, aile bağları, köklerle; Under the Tree filminde tezat düşüncelerin çatışması ağacın dallarının çokluğu, çeşitliliği, karmaşıklığı ile ilişkilendirilmektedir. Şeker Portakalı, Local Color ve Big Fish filmlerinde hayata dair öğretiler, olgunlaşma, bilgelik, hayatın felsefesi üzerine düşüncelerin bir öğretici-öğrenici arasındaki diyaloglar üzerinden işlemektedir. Bu nedenle ağaca bilgelik, üretkenlik, düşüncelerin dallanıp budaklanarak çoğalması gibi yan anlamlar yüklenmektedir. Bir Zamanlar Anadolu'da filmi ve Lemon Tree (Limon Ağacı) filminin ortak özelliği sivil ve bürokrasi temsillerinin film boyunca işlenmesidir. Bir Zamanlar Anadolu'da filminin bir posterinde katilin itirafları ışığında cinayetin çözümü için uğraşan insanların silüetleri görülmektedir. Burada birkaç yan anlam söz konusudur: Ağacın bir mikro ve makro kozmos gibi dairesi etrafında farklı insanların toplanmasını sağlaması, labirent gibi karmaşık yapısı nedeniyle çözülmesi gereken bir konunun kilit noktası olması, yaşam (yaşayanlar) ve ölüm (cinayetin kurbanı) bakımından da ortak noktadır. Yaşayanlar ağacın çevresindedir, ölü ise acaba katilin bahsettiği ağacın altında mıdır? Ağaç imgesi bilinen, görülen ile görünmeyen, bilinmeyen, şüphe duyulan, mistik olan arasında bağ niteliğindedir. Lemon Tree filminde uluslararası gerginlikler, komşu evler arası gerginlikler ile ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla yine ağacın mikro ve makro kozmos özelliği burada da temsil edilmektedir. Ayrıca insanlar tarafından üretilen sınır kavramının limon ağacında kilit noktada birleşmesi doğanın, doğal olanın insanın yapay ideolojileriyle ve insani, etik değerleriyle ilişkilendirilmesi bakımından ağaca oldukça fazla sembolik anlamlar yüklenmektedir.

The Tree (Ağaç) filminde ise ağacın ulu, devasa olmasının, doğal görünümünün yanında doğaüstü özellikler taşımasının üzerinde durulmaktadır: Filmin kurgusu, aileden bir bireyin (babanın) ölümü sonrasında yaşayan ve ölü arasında ağaç aracılığıyla bağ olduğunu iddia eden küçük kızın inançları ile şekillenmektedir. Bir yandan üç çocuğuyla gündelik yaşantının zorlukları (ev içinde arızalar, komşular arası ilişkiler) ile ilgilenen anne figürü gerçek dünyayı temsil ederken, babasıyla ağaca tırmanarak ağacın gövdesini dinleyerek iletişime geçtiğini iddia eden kız çocuğu ise mistik, bilinmeyen, gizli dünyayı temsil etmektedir. Dolayısıyla poster tasarımında anne ve kızın portresi ve arkalarında da evlerinin yanındaki devasa ağaç yer almaktadır. Yaşam ağacı, bu film posterindeki ağacın sembolik işlevi olarak düşünülebilir. Filmin ismine bakıldığında, The Tree yazısının T harfinin üst gövde ve alt kökleriyle ağaç sembolü olarak tasarlanması, filmdeki ağaca yüklenen sembolik anlamların tipografi üzerindeki ifadesidir.

Sonuç olarak film posterlerinde kullanılan ağaç sembolünün analizinde incelenen 8 film posterine bakıldığında ağacın kendisine yüklenen anlamların filmin temasını yansıtabilecek biçimde grafiksel ifade ile işlendiği görülmektedir. Posterlerde ağaç imgesi, fotoğraf ve illüstrasyon biçiminde ifade edilmiştir. Filmin temasına uygun olarak bazı posterlerde bulutlu, kasvetli, alacakaranlık havada bazı film posterlerinde ise güneşli, açık havada yer almaktadır. İki posterde gerçek, doğal hali olarak fotoğraf kullanılmış; diğer posterlerde ise fotoğraf, illüstrasyon olarak kullanılırken filmin teması ekseninde bazı yönleri abartılarak betimlenmiştir. Kuru dallar, meyveler, ağacın gövdesi gibi bölümleri gerçeğin dışında abartılı olarak kullanılmıştır.

Grafik tasarım ürünlerinde, verilmek istenen düşüncenin algılanması, mesajın/temanın etkili biçimde iletilmesi için görsel ve yazılı unsurlar üzerinde değişiklikler yapılması olağan bir durumdur. İllüstrasyon ve fotoğraf bu anlamda, grafik tasarım unsurları olarak düşüncenin aktarımında tasarıma hizmet etmektedir.

KAYNAKÇA

- ARMSTRONG, H. (2007). Grafik Tasarım Kuramı. (Çev. M. E. Uslu). İstanbul: Espas.
- BATTISTINI, M. (2005). *Symbols and Allegories in Art*, S. Sarterelli (Çev.), Los Angeles: Getty.
- BECER, E. (2002). İletişim ve Grafik Tasarım. Ankara: Dost.
- GEZGİN, İ. (2014). *Sanatın Mitolojisi*. İstanbul: Remzi.
- HALL, J. & Clark, K. (1974). *Dictionary of Subjects & Symbols in Art*. New York: Harper & Row.
- HANÇERLİOĞLU, O. (2004). *Dünya İnançları Sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
- IMPELLUSO, L. (2004). *Nature and Its Symbols*, S. Sartarelli (Çev.), Los Angeles: Getty.
- SAYIM, O. (27 Ekim 2016). *Hayat Ağacı*. E. T.: 15.04.2019, <https://www.sanatin Yolculugu.com/hayat-agaci/>.
- ADAM & EVE, E. T.: 15.04.2019, <https://www.booksfact.com/upanishads/adam-eve-story-originated-from-prasnopanishad-mundakopanishad.html>.
- EYÜPOĞLU, E., E. T.: 15.04.2019, <http://www.beyazart.com/sanatici/Eren-Ey%C3%BCbo%C4%9Flu>.
- ÖZTÜRK, E. () Ben bir zamanlar Anadolu'da iken..., E. T.: 15.04.2019, <https://filmhafizasi.com/ben-bir-zamanlar-anadoluda-iken/>.
- PETTERSSON, R. (1999). Graphic Symbols - Design and Meaning. The 31th Annual Conference of International Visual Literacy Association, Jackson, Wyoming, October 6-10, 1999. E. T.: 17.04.2019, https://www.researchgate.net/publication/281841669_Graphic_Symbols-Design_And_Meaning.
- Spar logo anlamı, E. T.: 16.04.2019, <http://www.swspar.com/about/about-spar.php>.
- Timberland logo anlamı, E. T.: 15.04.2019, <https://www.mandatory.com/living/1304149-timberland-logo-explained-demystified>.
- UĞUZ, F. (16 Haziran 2014). *Makro ve mikro kozmos penceresinden hayatımız*. E.T.: 16.04.2019, <https://indigodergisi.com/2014/06/makro-ve-mikro-kozmos-penceresinden-hayatimiz/>.
- Ayı sembolü, E. T.: 10.06.2019, <https://www.haluking.com/berlin-ayisi/>.

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Resim 1, Jesse Ağacı Minyatürü, E. T.: 15.04.2019, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a2/Bnf_Ms_Fran%C3%A7ais_245%2C_fol._84%2C_Arbre_de_Jess%C3%A9.jpg.
- Resim 2, Lucas Cranach the Elder (1472-1553), Adem ve Havva, 1526, Courtauld Galeri, Londra, E. T.: 15.04.2019, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/45/Lucas_Cranach_d._%C3%84._001.jpg.

- Resim 3, Sayım, O. (27 Ekim 2016). Hayat Ağacı. E. T.: 15.04.2019, <https://www.sanatin Yolculugu.com/hayat-agaci/>.
- Resim 4, Eren Eyüboğlu eseri, E. T.: 15.04.2019, <http://birgunbiryerde.blogspot.com/2013/11/dogustan-ressam-eren-eyuboglu.html>.
- Resim 5, Grafik tasarım ürünlerinde ağaç sembolü (Ekslibris, logo, bayrak).
Carpe Diem Ekslibris, E. T.: 15.04.2019, <https://en.99designs.com.co/other-design/contests/ex-libris-638939>.
- Timberland logo, E. T.: 15.04.2019, <http://makeitbournemouth.co.uk/timberland-logo-wallpaper/>.
- Kanada bayrağı, E. T.: 15.04.2019, <https://www.turkrehber.ca/blogs/detail/kanada-bayragi-kanada-bayraginin-tarihcesi-23>.
- Spar logo, E. T.: 15.04.2019, <http://www.swspar.com/about/about-spar.php>.
- Resim 6, Ahlat Ağacı film posteri, E. T.: 10.03.2018, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-250661/fotolar/detay/?cmediafile=21513257>.
- Resim 7, Under the Tree film posteri, (6 Eylül 2017). IMDB. E. T.: 15.04.2019, <https://www.imdb.com/title/tt6223806/mediaviewer/rm1415594752>, <https://www.cinenews.be/en/movies/under-the-tree-undir-trenu/>.
- Resim 8, Şeker Portakalı film posteri, E. T.: 15.04.2019, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-108704/>.
- Resim 9, Bir Zamanlar Anadolu'da film posteri, E. T.: 12.03.2019, http://www.impawards.com/intl/turkey/2011/bir_zamanlar_anadoluda_ver3.html.
- Resim 10, The Tree (Ağaç) film posteri, E. T.: 15.04.2019, <https://www.imdb.com/title/tt1496005/>.
- Resim 11, Lemon Tree film posteri, E. T.: 15.04.2019, <https://filmhafizasi.com/lemon-tree-2008/> <https://www.moviemem.com/products/drama-movie-posters/lemon-tree-one-sheet-movie-poster-hiam-abbass-israeli>.
- Resim 12, Local Color film posteri, E. T.: 15.04.2019, <https://www.imdb.com/title/tt0472126/>.
- Resim 13, Big Fish film posteri, E. T.: 15.04.2019, <https://flicksxrayed.com/2018/04/02/big-fish-2003-season-02-episode-42/>.